

CHIẾC LÁ CHỮ NGHĨA

Khi còn bé thơ...

Cũng là lúc ba tôi còn sinh tiền, tôi vẫn hằng nghe ông kể hoài về dòng họ bên nội. Ông cố chúng tôi có thời làm quan, đến đời ông nội thì vận nước suy tàn.

Ba tôi từ Thanh Hóa - Nghệ An bỏ quê nhà đi dần vào phương nam, tới Huế thì ông gặp má tôi hai người yêu nhau... dìu dắt nhau lên tận Đà Lạt tạo lập đời sống cho đến giờ.

Tôi không biết thời ông cố làm quan phẩm trật gì, đời vua nào... chỉ nghe mờ mờ sau đó dòng họ từ họ Trần phải cải thành họ Nguyễn và rời xa xứ sở.

Những giây phút rảnh rang, ông ngồi cạnh chúng tôi kể hoài và luôn hãnh diện... lúc đó nhà mình có chút ít chữ nghĩa. Ba tôi được học chút Hán tự, chút Nôm tự, chút Quốc ngữ và sau cùng võ vẽ chút Pháp ngữ...

Cứ thế rồi... chúng tôi lần lượt ra đời, bảy anh em mà đã có tới bốn cô con gái.

Ôi! Má tôi luôn luôn chép miệng, lo âu...

Chị em chúng tôi càng lớn thì bà lại càng lo lắng nhiều hơn. Bà lo sợ bốn hủ mắm (bà ví von chị em tôi thiệt lạ kỳ) để lâu trong nhà có cơ chừng sẽ bị bể!

Nho học đã tàn từ bao giờ, sang Nôm cũng bị cười chế nhạo....Nôm ư? Nôm na là cha mách qué (lời của má tôi). Bà luôn luôn cho rằng thời nay đã khác xưa. Có chăng là:

Nhất sĩ nhì nông
Hết gạo chạy rong
Nhất nông nhì sĩ.

Ý má tôi mỗi ngày là cầu mong sao cho bốn đứa con gái mau mau có nơi có chốn. Kén rể ư? Không! Rể nào cũng là mơ ước của bà. Trái ngược lại ba chúng tôi thì nhất nhất phải xem con nhà ra sao, phải có ăn có học còn lơ tơ mơ thì ông sẽ ...phản đối tới cùng.

Ba tôi luôn nói với đám con cái rằng thì là biết thì thưa thốt, không biết thì dựa cột mà nghe....nào thì là thanh niên bây giờ chữ nghĩa không bằng một chiếc lá mít! Gả con cái vào các nơi ấy, nhất định là không được.

Mãi rồi cậu A không được, cậu B cũng không xong, cậu C... ba chúng tôi cũng không chút hài lòng.

Vậy mà thần kỳ thay!

Khi chị ba tôi lên xe hoa, anh rể tôi chẳng thông Nôm, Hán hay gì gì cả. Bà mai chỉ to nhỏ với má tôi rằng: Nhà trai có tới ba tiệm buôn to ở phố và không rõ khi ghé vào tai ba tôi thủ thỉ vài câu ra sao mà khi bà... phán lên:

Ít ra thời đại này cũng phải là nhất thương hay nhì phú... còn ba tôi chỉ phản đối yếu ớt là thằng rể này chỉ biết dựa cột mà nghe.

Nhà còn lại ba chị em chúng tôi phần ba anh con trai xem ra không một ai lo lắng gì. (Là một con trai vẫn là hơn hẳn đám con gái kia tội bậc).

Ba tôi lại mơ.....ít ra trong ba chàng rể kế tiếp sẽ là hai hay ba... loại chữ nghĩa bề bề.

Hè năm đó.

Chị họ tôi từ Sài Gòn lên Đà Lạt nghỉ hè, chị đang học Quốc Gia Hành Chánh năm thứ hai. Ui! Chị đơn đả hứa hẹn và nói những câu mà nghe xong ba tôi mát ruột mát lòng làm sao:

Lo chi cậu nì, để ba cô con gái rượn nhà ni con sẽ giới thiệu cho ba anh Quốc Gia Hành Chánh ...rứa là ổn phải không cậu nì?

Cứ ngỡ là chị nói khi đang vui nhà vui cửa trà dư tửu hậu, ngờ đâu đến Giáng Sinh năm đó chị lại lên thăm gia đình chúng tôi với nhóm bạn học đồng khoa của chị... nào anh C, anh H, anh K.

Chị rôm rả vào nhà, còn các anh thật lịch thiệp niềm nở chào hỏi ba má và chị em chúng tôi.

Thật tiếc là tài làm mai của chị chưa qua một khóa thực hành nào nên cả chị tư, tôi và cô em kế ngày ngày chỉ cầu mong những ngày thăm viếng mau đi qua và chị họ tôi cùng các anh ấy nhanh chóng trở về chốn cũ.

Ui! Gương mặt ba tôi nhìn thật là buồn rầu, ông cầm tách trà lâu lâu lại ngậm:

Thử xem con tạo xoay vần đến đâu.

Đùng một cái, chị tư quen anh rể tôi. Ba tôi hỏi han ngay về gia thế. Nhưng má tôi thì đúng là một người đàn bà tuyệt vời. Bà đã đứng sau lưng chị tư tôi làm hậu thuẫn và vì vậy... dù ba tôi không mấy hài lòng chị tư vẫn được anh rể tôi đón về nhà trai thuận lợi xuôi sẻ.

Ba chúng tôi. Cả đời ông vẫn mơ bốn cô con gái đều được lập gia đình với những anh con rể văn hay chữ tốt nhưng hai cô con gái đã lên xe hoa ông vẫn chưa chút nào được toại nguyện.

Thế rồi ông qui tiên. Giấc mơ đã đi theo ông đến cuối đời.

Thật tiếc cho ba của chúng tôi. Nếu lúc này ông còn sống thì chàng rể thứ tư đúng là niềm mơ ước của ông lâu nay: Học giỏi, con nhà khá giả, văn chương lưu loát, thừa thốt rành mạch làm mát... tai người nghe.

Nếu như vào thời xưa nào đó ví von thì em rể tôi đúng là Bảng Nhãn Thám Hoa đáng người nho nhã, đi đứng đàng hoàng thì người mà tôi lập gia đình chắc chắn ba tôi lại sẽ lắc đầu và buồn bã ngay... vì người tôi sẽ lập gia đình là một anh Tú Tài... thì rớt!

Chị em chúng tôi vẫn kháo chuyện khi bên nhau rằng thì là chỉ có em... chỉ chú rể út là người mà ba mơ cho tới khi qua đời.

Trời không chịu lòng người.

Lại một lần vận nước đổi thay, dù không cải tên họ nhưng chị em chúng tôi đều sinh vính với những ngày tháng thay tên này.

Từ nay không còn áo bay lả lướt, sáng sáng chiều chiều đã mất hết những giây phút thanh thoi.

Cả bọn chúng tôi... lăn ra đường kiếm cơm kiếm cháo cho cả nhà.

Ban đầu thật là không quen với cảnh buôn bán chụp giựt nhưng một tay chị ba đã giúp chúng tôi rồi thì cơm áo cũng tạm sống qua ngày.

Những lần gặp nhau, mấy chị em lại thì thầm... giá ba chúng mình còn sống thì quan niệm của ông về kén chọn con rể chữ nghĩa có lẽ sẽ quay ngược đi có tới 180 độ không chừng.

Thời gian trôi qua, chúng tôi đã lớn và già đi. Bọn tôi vẫn hay mang những câu nói của ông ra làm đề tài suy gẫm.

Chữ nghĩa không bằng một chiếc lá mít!

Có thật hay không khi những con người kém cõi trí tuệ chứa thật ít oi sự hiểu biết của mình vồn vện trong một chiếc lá mít con con?

Thời đại ba chúng tôi khi còn sinh tiền có nhiều tư tưởng bảo thủ và cổ hủ như thế ư?

Còn giờ đây, thế kỷ 21 đang chào đón mọi người với những phát minh choáng ngợp, tinh vi. Bàn luận đâu cho xa vời, chỉ cần một chiếc điện thoại cầm trên tay nào là tin tức hàng ngày, biến động nơi nào trên thế giới, quay phim, chụp ảnh, thời tiết nắng mưa, thị trường chứng khoán hay giá vàng lên xuống vv...vv... Và ngày nay với đà tiến hóa không ngừng nghỉ này nếu ba tôi muốn kén một chàng rể văn hay chữ tốt như ba tôi hằng mong đợi e là sẽ... vò đầu bứt tóc mãi mà không biết chọn ai... vì xem đó sẽ có thật nhiều những kẻ chữ nghĩa bề bề. Ba muốn ngâm vịnh thơ cũ, thơ mới? Có ngay! Mở ra trong phần thơ văn tha hồ ngâm vịnh. Ba muốn thử tài xem chàng rể này đầu óc có phong phú hay không? Hỏi nhỏ xem có biết tên anh tài tử Nhật đóng phim Hiệp Sĩ Mùa Nghe Gió Kiếm mà khi xưa ba mê mê... Một giây thôi chàng rể ấy cũng sẽ trả lời đúng như ba muốn. Rồi chuyện trên trời như Oscar, như giải Nobel, dân nào giàu có, dân nào nghèo rớt mồng tơi như dân Việt mình bây giờ... cứ bấm vào chiếc điện thoại bé tí teo như lá mít ấy nhất nhất trả lời và ba sẽ hài lòng vô cùng tận...

Chiếc lá mít ngày xưa ba tôi hay so sánh với những ai kém chữ học ít, giá mà ông còn sống đến ngày hôm nay chắc là ông sẽ ngẩn ngơ lẫn thán phục với những phát minh tuyệt diệu của con người trong thế kỷ này.

Viết những dòng chữ này dâng lên cho ba, tôi cũng muốn kể thêm ít nhiều cho ba được biết về đời sống của chị em chúng tôi.

Trong bốn anh con rể mà lúc còn sống ba đã biết được chỉ có hai người và hai người khi ba qua đời chúng con đã có được. Bốn gia đình đó chúng con đã có những cuộc sống hạnh phúc và thật an bình.

Mặc dù chữ nghĩa một bụng như rể út hay hay tầm tạt như anh ba, anh tư hoặc là chàng rể... Tú Tài thi rớt của con. Tất cả đều biết yêu thương đùm bọc cho nhau. Và tới ngày hôm nay, chúng con tóc đã hai màu, các cháu nội ngoại đều khôn lớn nên người nhưng chúng con đều không hề nghĩ đến chuyện kén rể kén dâu như ba ngày xưa mong muốn.

Cuộc sống là những chu kỳ tiến hoá và đám trẻ đã lớn lên trong môi trường và đời sống mới mẻ này.

Niềm vui của chúng con là chúng đã lớn khôn, đã là những người hữu dụng hiếu thảo, biết chia sẻ, biết bảo bọc cho nhau. Điều này nếu ba còn sống chắc hẳn ba sẽ thật là hài lòng.

Còn chuyện kén rể hiền hay kén rể chữ nghĩa bèo bề ?

Vào thế kỷ này, ý tưởng trên sẽ dần dần đi vào lãng quên.

Vẽ một chiếc lá mít nhỏ trên tờ giấy trắng, nhìn hồi lâu tôi lại thầm mỉm cười một mình. Ông bà mình ngày xưa ví von thiệt hay.

Ngày nay với chỉ một chiếc lá mít còn con... tri thức, trí thức... gói mãi gói hoài, cứ gói vào đó:

Mà lạ thay!

Chiếc lá vẫn còn hoài những khung chứa, một nguồn bất tận!

Minh Trang
Munich, Germany
Ngày cuối tháng 5 năm 2014

